

BASISREADER KG:

BEELDEND

Ontwikkelingen in de beeldende kunst in de eerste helft van de twintigste eeuw.

HOOFDSTUK: BEELDENDE KUNST - Stromingen in de beeldende kunst vanaf 1900.

HOOFDSTUK: BEELDEND

1: Stromingen in de beeldende kunst vanaf 1900.

Jugendstil (1890 – 1910) (ook wel art nouveau)

Deze stijl is vooral een decoratieve stijl. Kenmerkend hiervoor zijn:

- ranke slingerende vormen, die ontleend zijn aan planten, bloemen en dieren.

De naam Jugendstil is afgeleid van het Duitse tijdschrift "Die Jugend".

Futurisme (1909)

De futuristen eisten de vernietiging van alle tradities. Snelheid en dynamiek moesten tot uitdrukking komen in de kunst. In de schilderkunst werden daarvoor aspecten uit expressionisme, kubisme, pointillisme en film verwerkt. Bekende futuristen waren Boccioni en Severini.

Synthetisch

analytisch

Kubisme (1910-1914)

In het kubisme onderscheidt men het analytisch kubisme (kleine vakjes) en het synthetisch kubisme (overzichtelijke composities). De kubisten (Picasso, Braque, Gris, Léger, e.a.) hebben verschillende kenmerken:

- vereenvoudigen hun voorstellingen tot geometrische vormen.
- de diepte werd uit het schilderij weggehaald.
- Men schilderde vanuit verschillende gezichtshoeken.

De kubisten gebruikten als eerste "papiers collés", voorlopers van de collage.

Expressionisme (1910 – 1920)

De eerste expressionistische schilderijen werden aan het eind van de 19e eeuw in Frankrijk (fauvisme) gemaakt. De expressionisten verzetten zich tegen de natuurgetrouwe weergave. Kenmerkend:

- ze schilderden vereenvoudigd
- of ze schilderden gedeformeerd (= herkenbare vormen zo veranderen dat ze veel verschillen van de realiteit door verschuiving, verdraaiing, verkleining etc.)

- krachtige kleuren

Behalve het fauvisme kende het expressionistische verschillende latere stromingen, o.a. Cobra (Appel), het abstract-expressionisme en de nieuwe wilden.

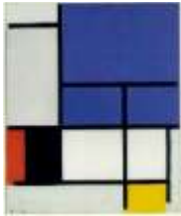
Constructivisme (1913 – 1922)

Het constructivisme ontwikkelde zich vanuit het kubisme en futurisme. Constructivisten als Malevich, Tatlin en El Lissitzky wilden met hun kunst een nieuwe, esthetische en geconstrueerde werkelijkheid bereiken. Onafhankelijk maar parallel aan het constructivisme ontstond in Nederland De Stijl.

Dada (1916)

Dada begon in 1916 als cabaret. Dadaïsten beschouwden zich als antikunstenaren. Met hun collages, acties, onzinteksten, objecten enz. hebben ze de weg vrijgemaakt voor latere kunstvormen als surrealisme, concept-art, performance fluxus en arte povera.

De Stijl (1917)

Aan de kunstenaarsgroep De Stijl werd deelgenomen door Mondriaan, van Doesburg, Van der Leek Rietveld e.a. Mondriaan was een van de belangrijkste theoretici van de groep. Zijn werk in primaire kleuren en horizontale en verticale lijnen gaf hij de naam neoplasticisme.

Bauhaus (1919 – 1933)

Oprichter Walter Gropius streefde in deze hogeschool voor de kunsten naar eenheid tussen beeldende kunsten, architectuur en toegepaste kunst. men kreeg les in functionele vormleer en moderne productietechnieken. Het Bauhaus had invloed op de ontwikkeling van de nieuwe zakelijkheid en het functionalisme.

Surrealisme (1924)

In het Surrealisme werd gezocht naar middelen om het fantastische, irreële en onbewuste tot uiting te brengen. Dromen (Freud), associaties, onbewuste handelingen, fantasieën boden daarvoor oplossingen. Men ontwikkelde de collage, frottage, en het automatisch schilderen. Bekende surrealisten zijn Dalí en Magritte.

INFORMATIE OVER DE STROMINGEN:

MODERNISME – van 1900 – 1940

Rond 1900 is de wereld sterk aan veranderingen onderhevig. Marx schrijft zijn ideeën over het communisme; Einstein ontwikkelt de relativiteitstheorie; Freud brengt de psycho-analyse in praktijk. En daarnaast raast de wetenschap voort: treinen, auto's, vliegtuigen gaan steeds meer het beeld bepalen. Deze nieuwe wereld heeft voor kunstenaars zowel positieve- als negatieve effecten. Zo zijn ze erg ingenomen met de mogelijkheden van deze nieuwe tijd en willen ze mee in die stroom van alles wat nieuw is. Toch is het alsof kunstenaars als eerste de dreigingen en spanningen van de tijd voelen.

A: ABSTRACTE OF GEABSTRAHEERDE KUNST:

De abstracte kunst of geabstraheerde kunst heeft een aantal verschillende deelstromingen opgeleverd:

Kubisme (1910-1914) – Picasso

In het kubisme onderscheidt men het analytisch kubisme (kleine vakjes) en het synthetisch kubisme (overzichtelijke composities). De kubisten (Picasso, Braque, Gris, Léger, e.a.) hebben verschillende kenmerken:

- vereenvoudigen hun voorstellingen tot geometrische vormen.
- de diepte werd uit het schilderij weggehaald.
- Men schilderde vanuit verschillende gezichtshoeken.

De kubisten gebruikten als eerste “papiers collés”, voorlopers van de collage.

Er waren ook een aantal stromingen, waarvan de deelnemende kunstenaars er werkelijk van overtuigd waren dat zij de wereld met hun kunstwerken beter zouden kunnen maken (utopie). Deze kunstenaars zie je vooral terug bij De Stijl, Het Bauhaus en het Constructivisme. Zij hebben met elkaar als gemeenschappelijk punt dat zij een betere maatschappij willen en hebben overtuigingen die socialistisch van aard zijn.

De Stijl (1917) - Mondriaan

Aan de kunstenaarsgroep De Stijl werd deelgenomen door Mondriaan, van Doesburg, Van der Leek Rietveld e.a. Mondriaan was een van de belangrijkste theoretici van de groep. Zijn werk in primaire kleuren en horizontale en verticale lijnen gaf hij de naam neoplasticisme. Het doel van deze stroming was het nastreven van een betere maatschappij die verwezenlijkt kon worden door de zuivere vormen en de pure kunst van deze stroming.

Bauhaus (1919 – 1933) - Schlemmer

Oprichter Walter Gropius streefde in deze hogeschool voor de kunsten naar eenheid tussen beeldende kunsten, architectuur en toegepaste kunst. men kreeg les in functionele vormleer en moderne productie-technieken. Het Bauhaus had invloed op de ontwikkeling van de nieuwe zakelijkheden het functionalisme.

Constructivisme (1913 – 1922) - Malevich

Het constructivisme ontwikkelde zich vanuit het kubisme en futurisme. Constructivisten als Malevich, Tatlin en El Lissitzky wilden met hun kunst een nieuwe, esthetische en geconstrueerde werkelijkheid bereiken. Onafhankelijk maar parallel aan het constructivisme ontstond in Nederland De Stijl.

Ook zijn er abstract werkende **expressionisten**, waarvan Kandinsky een voorbeeld is. Ook Paul Klee hoort hierbij. Zij nemen vaak muziek als uitgangspunt, om op een vergelijkbare manier emoties over te brengen (zoals muziek dat ook kan) in de schilderkunst.

B: SURREALISME/DADAISME

Surrealisme (1924) – Magritte, Dali, Man Ray, Max Ernst

In het Surrealisme werd gezocht naar middelen om het fantastische, irreële en onbewuste tot uiting te brengen. Dromen (Freud), associaties, onbewuste handelingen, fantasieën boden daarvoor oplossingen. Men ontwikkelde de collage, frottage, en het automatisch schilderen. Bekende surrealisten zijn Dali en Magritte.

Dada (1916) – Duchamp, Schwitters, Max Ernst, Jean Arp

Dada begon in 1916 als cabaret. Dadaïsten beschouwden zich als anti-kunstenaars. Het meest beroemde voorbeeld hiervan maakte Marcel Duchamp, hij nam een urinoir, ondertekende dit met een valse handtekening en zette het in

een museum. De vragen die hij ermee uitlokte zijn tot op vandaag nog relevant: Wat is kunst ? en: Wie bepaalt wat kunst is of genoemd mag worden ?

Met hun collages, acties, onzin-teksten, objecten enz. hebben ze de weg vrijgemaakt voor latere kunstvormen als surrealisme, conceptuele kunst, fluxus (joseph beuys)performance kunst.

C: EXPRESSIONISME (1910 – 1920):

In de beeldende kunst ontstaat de stroming van het expressionisme: kunstenaars stellen hun emoties centraal in de kunstwerken die zij maken, doordat zij een directe wijze van werken verkiezen. Felle kleuren – vaak zijn het andere kleuren dan je in werkelijkheid waarneemt – en een heftige manier van schilderen zijn daarvan de kenmerken. De eerste expressionistische schilderijen werden aan het eind van de 19^e eeuw in Frankrijk (fauvisme - Matisse) gemaakt. In 1904 wordt in het volkenkundig museum van Dresden de eerste tentoonstelling georganiseerd van verschillende kunststijlen uit Oceanië en Afrika. Kirchner en de andere kunstenaars van Die Brücke raken gefascineerd door de directheid van de ruwe, heftige gevoelens en de kracht van deze 'primitieve' kunst. Het wordt een belangrijk uitgangspunt voor hen.

De expressionisten willen dus in de eerste plaats emoties verbeelden en verzetten zich daarom tegen de natuurgetrouwe weergave. Kenmerkend:

- ze schilderden vereenvoudigd
- of ze schilderden gedeformeed (= herkenbare vormen zo veranderen dat ze veel verschillen van de de realiteit door verschuiving, verdraaiing, verkleining etc.)
- krachtige kleuren

Behalve het fauvisme kende het expressionisme verschillende latere stromingen, o.a. het abstract-expressionisme.